Отчет чорында агропромышленность комплексының эш нәтиҗәләре төрле дәрәҗәдәге бюджетлардан финанс ярдәме исәбенә тәэмин ителде. 2014 елда химик саклау чараларын һәм минераль ашламалар сатып алуга, инвестицион кредитлар буенча процент ставкаларын каплауга районга 76,1 миллион сум бүлеп бирелде. Авыл хуҗалыгы техникасын модернизацияләү буенча республика программасын тормышка ашыруга "60% ка 40%" схемасы буенча Татарстан Республикасы бюджетыннан районга 17,9 миллион сум бүлеп бирелде. Депутатлар корпусы ярдәме белән 2014 елда муниципаль бюджеттан механизаторларны бүләкләүгә һәм терлекчелек хезмәткәрләрен кызыксындыруга 800 мең сум акча тотылды. Районда эре инвесторлар - "Союз-Агро" ҖЧҖ, "СМП-Нефтегаз" ААҖ эшләвен дәвам итә. 2014 елда район авыл хуҗалыгына алар 52 миллион сумнан артык акча тотты.

Район авыл хуҗалыгын үстерүнең төп юнәлеше булып терлекчелек тора. 2015 елның 1 гыйнварына мөгезле эре терлекләр (КРС) саны 15626 баш тәшкил итте (2013 ел дәрәҗәсенә карата 89%). Аннан алдагы ел белән чагыштырганда мөгезле эре терлекләрнең баш саны киму барыннан да бигрәк эре шәхси инвестор Токарликов исемендәге ААҖнең технологик бозаулар сатып алуны киметү карары белән бәйле булды. Нәтиҗә буларак әлеге хуҗалыкта КРС саны 1348 башка кимеде. Шуның белән беррәттән, шәхси ярдәмче хуҗалыкларда КРСның баш саны артты. Бу әлеге хуҗалыкларга савым сыерлар асрауга чыгымнарының бер өлешен каплау бәрабәренә мөмкин булды. Отчет елында әлеге максатларга республика бюджетыннан 4 миллион сумнан артык, җирле бюджеттан 660 мең сум юнәлдерелде. Моннан тыш, 4 һәм аннан артык баш савым сыер асраучы шәхси ярдәмче хуҗалыклар һәм гаилә фермаларына индивидуаль саву җайланмалары сатып алуга җирле бюджеттан 336 мең сум бүлеп бирелде.

2014 елның гыйнвар-декабрь айларында 4032 баш бозау алынды (2013 ел дәрәҗәсенә карата 85%). Тулай савым күләме 18965 тонна тәшкил итте (2013 ел дәрәҗәсенә карата 99%).

"АПКны үстерү" милли проектының бер юнәлеше булып фермерлык һәм шәхси ярдәмче хуҗалыкларга кредит бирү тора. Отчет елында аларга 122,6 миллион сумга 394 кредит бирелде.

2014 ел йомгаклары буенча район авыл хуҗалыгы товарлары җитештерүчеләренең акчалата кереме 911,4 миллион сум булды (2013 ел дәрәҗәсенә карата 105%). Авыл хуҗалыгында бер эшләүчегә уртача айлык хезмәт хакы отчет чорында 8% ка артты һәм 16181 сум тәшкил итте.

"Татнефть" ААҖ ел саен авыл хуҗалыгына зур ярдәм күрсәтә. 2014 елда компания сөтүткәргеч урнаштыруга, суыту җиһазлары, запас частьлар, дизель ягулыгы сатып алуга 13 миллион сум чамасы акча бүлеп бирде.

Агымдагы елда Әлмәт муниципаль районының авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсе (И.Ә. Габдрәкыйпов) эшчәнлегендә төп бурычлар түбәндәгеләр:

- районда гаилә фермаларын, гражданнарның шәхси хуҗалыкларын, шулай ук хуҗалык итүнең башка кече формаларын тагын да үстерү өчен шартлар тудыру;
- чәчү мәйданнары структурасын камилләштерү (файдаланылмаучы җирләрне үзләштерүне дә кертеп);
- мөгезле эре терлекләрнең баш санын һәм продукт бирүчәнлеген арттыру;
- район авыл хуҗалыгы предприятиеләрен техник һәм технологик яктан модернизацияләүгә булышлык итү;
- тармакка һөнәри белемле квалификацияле кадрлар җәлеп итү;
- агропромышленность комплексының финанс тотрыклылыгын тәэмин итү.

Авыл җирлекләрен үстерү

Узган ел Түбән Мактама (республика бюджетыннан) һәм Габдрахман ("Татнефть" ААҖ акчасына) торак пунктларын газлаштыру буенча эш дәвам итте. Салынган газүткәргечләрнең гомуми озынлыгы 11,2 километр тәшкил итте.

Отчет чорында түбәндәге торак пунктларда гомуми озынлыгы 2,2 км булган суүткәргечләр алыштырылды һәм яңалары төзелде: Бута, Багряж-Никольское, Васильевка, Елховой, Яңа Кәшер, Яңа Нәдер, Салкын Чишмә. Шулай ук Түбән Мактама, Югары Мактама, Рус Акташы, Бута, Нолинка, Улаклы Чишмә, Васильевка торак пунктларында урамнарны яктырту реконструкцияләнде.

"Татнефть" ААҖ средстволарына Дербедень, Бишмунча, Багряж-Никольское, Югары Акташ, Елховой, Кәләй, Нагорное, Клементейкино, Чупай, Түбән Абдул, Яңа Кәшер, Новотроицк, Рус Сиренькиносы, Чуваш Сиренькиносы, Ямаши торак пунктларында гомуми озынлыгы 19 километрга якын булган су линиясе алыштырылды. Шулай ук нефтьчеләр һәм авыл җирлекләре акчасына каты өслекле автоюллар ремонтланды (12,3 км асфальтланды, 8,4 км га вак таш җәелде, 9000 кв. метрда чокырлар ямалды).

Депутатлар ярдәме белән Яңа Елань авылында күперне капиталь ремонтлауга спонсорлар акчалары җәлеп ителде.

ТРда гаилә фермалары төзү программасын тормышка ашыру кысаларында Әлмәт муниципаль районы территориясендә отчет елында 5 гаилә фермасы төзелеп эксплуатациягә кертелде. Шулай ук отчет елында 1 хуҗалык (Г.Р. Слесареваның КФХсы) "Гаилә фермалары" программасы буенча грант иясе булды.

2014 елда Татарстан Республикасы авыл җирлекләренә грантлар бирү буенча республика бәйгесе үткәрелде. Бәйге йомгаклары буенча районның 3 авыл җирлеге (Урман Кәләе, Кама-Исмәгыйль, Клементейкино) Татарстан Республикасы бюджетыннан юллар төзүгә 1 әр миллион сумлык грант алды. Шулай ук отчет елында ТР муниципаль берәмлекләре арасындагы смотр-конкурс нәтиҗәләре буенча районның 6 авыл җирлеге (Югары Мактама, Кәләй, Колшәрип, Кичү, Түбән Абдул, Сөләй) Chevrolet Niva автомобильләренә ия булдылар.

"Авылның социаль үсеше" ФЦПны тормышка ашыру кысаларында һәм яшь белгечләр өчен торак төзүне субсидияләү максатларында 2014 елда 30 гаиләгә 27 миллион сумлык субсидия бирелде.

Узган ел районның бөтен авыл җирлекләре дә үз бюджетларына керемнәр буенча план билгеләмәләрен үтәделәр. Үтәлеш 155,2 миллион сум тәшкил итте (төгәлләштерелгән планга карата 113%).

2014 елның июнендә районның авыл җирлекләре территорияләрендә җирле әһәмияткә ия мәсьәләләрне хәл итү максатларында гражданнарның үзара салымы буенча җирле референдумнар үтте. Аның нәтиҗәләре буенча авыл җирлекләре бюджетларына исәпләнгән средстволарның гомуми суммасы 4,94 миллион сум булды (планга карата 102,6%). Татарстан Хөкүмәте тарафыннан өстәмә финанслау 19,2 миллион сум тәшкил итте.

Агымдагы елда район башкарма комитетының авыл җирлекләре белән эшләү буенча службалары (А.И. Грушин), шулай ук авыл җирлекләре башлыклары өчен эшчәнлекнең өстенлекле юнәлешләре булып түбәндәгеләр кала:

- районда гаилә фермалары төзү буенча эшне активлаштыру;
- авыл халкының кече эшмәкәрлеккә дәүләт ярдәме буенча программаларда катнашуын тәэмин итү;
- үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү нигезендә авыл халкын сыйфаты буенча нормативка туры килә торган эчәргә яраклы су белән тәэмин итүгә булышлык итү;
- авыл җирлекләрендә экологик хәлне яхшырту буенча чаралар комплексын тормышка ашыру;
- авыл җирлекләре бюджетларының керем өлеше үтәлешенә үзвакытлы контрольне тормышка ашыру;
- авыл халкына юл-транспорт хезмәте күрсәтүне яхшырту.

Эшмәкәрлек һәм кулланучылар базары

2015 елның 1 гыйнварына районда 6362 кече һәм урта бизнес субъекты эшчәнлек җәелдерде (4445 индивидуаль эшмәкәр һәм 1917 икътисади яктан актив кече һәм урта предприятие). Аларның күбесе - күпләп-ваклап сату предприятиеләре (47%).

Отчет елында кече һәм урта предприятиеләр тарафыннан 21,3 миллиард сумлык товарлар төяп озатылды һәм хезмәт күрсәтелде (2013 елда - 20,4 миллиард сумлык). Әлеге предприятиеләрдә эшләүчеләр саны 2014 ел азагына 14347 кеше тәшкил итте (2013 елда - 13997 кеше). Хезмәткәрләрнең уртача айлык эш хакы 28569 сум булды (2013 елда - 27677 сум). Районның тулай территориаль продуктында кече һәм урта бизнес өлеше 10,3 % тәшкил итә.

2014 елда район эшмәкәрләре җәмгысе 9,8 миллион сумга 8 грант алды.

Эшмәкәрлекне үстерү һәм аңа ярдәм итү өлкәсендә дәүләт сәясәтен тормышка ашыру максатларында былтыр Әлмәт муниципаль районы башкарма комитеты каршында эшмәкәрлекне үстерү буенча иҗтимагый совет төзелде.

Эшмәкәрлеккә булышлык итү инфраструктурасы кече һәм урта бизнес үсешенә саллы өлеш кертә. Республикада төзелгән технопарк структуралары үзләренең нәтиҗәлелеген раслады. Бу уңайдан Татарстан Президенты Р.Н. Миңнеханов муниципаль берәмлекләрдә сәнәгый мәйданчыкларны үстерү бурычын куйды. Бу эшнең нәтиҗәсе булып "Нефтемаш" ААҖ мәйданнарындагы сәнәгый мәйданчыкның ТР Икътисад министрлыгында аккредитацияләнүе тора.

Узган ел ваклап сату сәүдә әйләнеше 37,2 миллиард сум тәшкил итте (үсеш 8,5%). Районда кулланучылар базары һәм хезмәт күрсәтүләр буенча 36 яңа предприятие ачылды.

Әлмәт райпосы предприятиеләренең еллык эшчәнлек күләме 2014 елда 325 миллион сумлык тәшкил итте, шул исәптән хәзерләүләр һәм җитештерү эшчәнлеге күләме 87 миллион сумлык булды. Татарстан Президенты Р.Н. Миңнехановның булышлыгы белән предприятиегә күчмә сәүдәне тормышка ашыру өчен җиһазландырылган 2 автомобиль бирелде, бүген алар районның халык аз яши торган 37 торак пунктына хезмәт күрсәтә.

Авыл хуҗалыгы җитештерүчеләренең продукциясе сатылышын арттыру һәм халыкның аңа булган ихтыяҗын булдыра алган кадәр канәгатьләндерү максатында 2014 елда авыл хуҗалыгы ярминкәләре үткәрү өчен 4 мәйданчык бирелде.

Җирле авыл хуҗалыгы продукцияләренең киң ассортименты тәкъдим ителгән 21 ярминкә уздырылды, 14 миллионнан артык сум күләмдә продукция сатылды.

Агымдагы елда эшмәкәрлекне үстерү буенча департаментка (А.М. Глазков) түбәндәгеләрне эшләргә:

- "Нефтемаш" ААҖ мәйданнарындагы сәнәгый мәйданчыкны тутыру өчен резидентлар җәлеп итү эшен активлаштырырга;
- яңа сәнәгый мәйданчыкларны аккредитацияләү буенча эшне дәвам итәргә ("Татнефть-Актив" ҖЧҖ һәм башкалар);
- икътисадның реаль секторында кече һәм урта эшмәкәрлекне, шулай ук социаль әһәмиятле проектларны тормышка ашыручы кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын үстерү һәм аларга булышлык итү өчен нәтиҗәле чаралар комплексын эшләргә;
- кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, шул исәптән дәүләт программалары аша да, финанс ярдәме күрсәтү формаларын үстерүне тәэмин итәргә.

Бюджет

Әлмәт муниципаль районының керемнәр буенча консолидацияләнгән бюджеты үтәлеше 2014 елда тулаем алганда, бюджетара трансфертларны да кертеп, 3485 миллион сум, яки төгәллек кертелгән план билгеләмәләренә карата 100,7% (3462 миллион сум) тәшкил итте.

2014 ел өчен консолидацияләнгән бюджетның чыгым өлеше 3480 миллион сум күләмендә үтәлде.

Җирле бюджетларны программ-максатчан планлаштыруга күчү кысаларында отчет елында 18 муниципаль программа эшләнде, расланды һәм тормышка ашырылды. Аларны финанслауга тотылган акчаларның гомуми күләме 2242 миллион сум тәшкил итте (2013 елда - 2153 миллион сум). Төбәк программаларын исәпкә алып, программ чаралар өлеше район бюджетында чыгымнарның гомуми күләмендә 80% булды (2013 елда - 77%).

2013 елдан башлап Әлмәт муниципаль районы Кудрин фонды һәм "Ачык бюджет" гражданлык инициативалары комитеты проектында катнаша. Проектның максаты - бюджет процессында гражданнарның һәм закон чыгаручы власть органнарының ролен арттыру. Бу уңайдан "Ачык бюджет" порталында аңлаешлы формада район бюджетының үтәлеше, чираттагы финанс елына һәм планлы чорга бюджет, мәгариф, мәдәният, яшьләр сәясәте һәм башка өлкәләрдә өстенлекле эшчәнлек юнәлешләре турында мәгълүмат бирелгән.

Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 41 нче маддәсендәге үзгәрешләр нигезендә 2014 елның 1 гыйнварыннан республика консолидацияләнгән бюджетына керүче, нефть продуктларына булган акцизларның 10% ы муниципаль берәмлекләр бюджетларына бүленә һәм муниципаль юл фондларын формалаштыра. 2015 елга Әлмәт муниципаль районы бюджетында юл фонды средстволары 25 миллион сум күләмендә расланды.

2014 елда җирле бюджетка салымнар һәм җыемнар керүне арттыру максаты белән салымнар һәм җыемнар буенча бурычларны бетерү комиссиясе эшен дәвам итте. Әлеге эшчәнлек нәтиҗәләре буенча отчет чорында салымнар һәм җыемнар буенча алынып бетмәгән акчаны каплау суммасы 26,4 миллион сум тәшкил итте (2013 тә - 12,5 миллион сум), Пенсия фондына бурычны каплау суммасы 36,3 миллион сум булды (2013 тә - 27,2 миллион сум).

Агымдагы елда финанс-бюджет палатасы эшчәнлегендә (З.Р. Шәйдуллина) төп бурычлар булып түбәндәгеләр тора:

- керемнәр буенча бюджетның планлы билгеләмәләрен үтәү, бюджет дефициты барлыкка килүгә юл куймау;
- түләүле хезмәт күрсәтүләрдән планлы керемнәр керүнең үтәлешен тәэмин итү;
- агымдагы кредиторлык бурычын булдыра алганча кыскарту, кредиторлык бурычының бюджет йөкләмәләре лимитларыннан артып китүенә юл куймау;
- РФ Президентының 2012 елның 7 маендагы указларында куелган бурычлар кысаларында бюджет өлкәсе хезмәткәрләренең аерым категорияләренә хезмәт хакын "юл карталарында" билгеләнгән максатчан дәрәҗәләргә кадәр арттыру;
- бюджетның социаль юнәлгәнлеген саклап калу һәм көчәйтү, тиешле бюджет чыгымнарын халыкның тормыш дәрәҗәсен күтәрүгә, социаль проблемаларны адреслы хәл итүгә юнәлдерү;
- реаль финанслау чыганаклары белән тәэмин ителмәгән бюджет йөкләмәләре кабул итүдән баш тарту;
- чыгым вәкаләтләрен беркетелгән керемнәр белән тулысынча тәэмин итеп, авыл җирлекләре бюджетларының максималь дәрәҗәдә балансланган булуы өчен шартлар тудыру.

Муниципаль милек һәм җир ресурслары белән идарә итү

2014 елда муниципаль район бюджетына милекне һәм җир ресурсларын сатудан һәм файдаланудан 143,5 миллион сум керем керде. Үтәлеш төгәллек кертелгән планга карата 104,6% тәшкил итте. Кергән акчаның күп өлешен җир участокларын сатудан һәм арендалаудан алынган керем тәшкил итте (69,5%).

Отчет чорында күчемсез милекне һәм җир участокларын арендалау, җир участокларын сату-алу, җир участокларын арендалау хокукын башкага бирү буенча 1707 килешү һәм 447 өстәмә килешү төзелде. Район башкарма комитетының 2246 карары чыгарылды, физик һәм юридик затлардан 7520 язма мөрәҗәгать кабул ителде һәм тикшерелде.

Дебиторлык бурычын киметү максатларында районның җир һәм милек мөнәсәбәтләре палатасы арендачы-бурычлыларга карата дәгъва эше үткәрде. Нәтиҗәдә ирекле рәвештә түләнгән сумма 1,8 миллион сумга якын булды.

Былтыр күп балалы гаиләләргә җир участоклары бирү буенча эш дәвам итте. Отчет чорында 3 тапкыр сайлау процедурасы үткәрелде, аларның нәтиҗәләре буенча 280 гариза бирүче "Урсалы", "РТС" микрорайоннарында, Түбән Мактама бистәсе, шулай ук авыл җирлекләре территориясендә җир участоклары белән тәэмин ителде. Программа эшли башлаганнан бирле барлыгы 2271 гариза керде, күп балалы гаиләләргә 1580 җир участогы бирелде.

Районда муниципаль милекне комплекслы исәпкә алу максатларында муниципаль милек реестры алып барыла, анда бүгенге көнгә гомуми калдык бәясе 3,9 миллиард сум булган 50230 объект исәпкә алынган.

2015 елда җир һәм милек мөнәсәбәтләре палатасына (Р.Г. Сафин) түбәндәгеләрне дәвам итәргә:

- күп балалы гаиләләргә җир участоклары бирү программасын тормышка ашыруны;
- теркәлмәгән күчемсез милек объектларына һәм җир участокларына милек хокукын теркәүне тәэмин итү буенча эшләрне;
- муниципаль милекне исәпкә алуны һәм аның белән идарә итүне, аннан файдалану нәтиҗәлелеген арттыруны һәм максималь табышлылыгын тәэмин итүне.

Торак-коммуналь хуҗалык

Капиталь ремонт федераль программасы буенча 2014 елда җәмгысе 267,5 миллион сумга 35 күпфатирлы торак йорт ремонтланды. Экономияләнгән акчаларга өстәмә рәвештә 4 торак йортта капиталь ремонт үткәрелде.

Идарәче оешмалар тарафыннан торак йортларда 86,7 млн сумга агымдагы ремонт үткәрелде (үсеш 9,3%).

(Дәвамы 10 нчы биттә)